

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТСЬКОЇ ГАЛУЗІ НА РІВЕНЬ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Кратка А.О.

Науковий керівник – Богдан Н.М., д-р екон. наук, доцент

Туризм, будучи одночасно соціальним та економічним явищем, може позитивно вплинути на структуру економіки. З одного боку його розвиток стимулює зростання виробництва в суміжних галузях економіки (наприклад, торгівля, транспорт, сільське господарство, виробництво товарів народного споживання і т.д.), з іншого, здійснює значний вплив на зайнятість населення. Туризм є суттєвим джерелом доходів регіону, зайнятості населення, фактором, що сприяє реалізації зовнішньої політики держави та диверсифікації регіональної економіки.

Зацікавленість дослідженням і перспективами розвитку туризму на регіональному і державному рівнях з кожним роком зростає. Це відображається в роботах як українських, так і зарубіжних вчених. Серед зарубіжних вчених можна виділити: Балабанову І.Т., Віард Ж., Дмитрієва М.М., Котлера Ф., Квартального В.А., Мерлен П., Морозову М.В.

Питання ефективності туризму досліджені в роботах таких зарубіжних вчених: Боголюбової В. С., Волошиної Н. І., Дугласа П., Карпової Г. А., Купера К., Флетчера І.

За результатами аналізу публікації провідних науковців можна зробити висновок, що туристична діяльність регіону може та повинна бути одним з стабілізуючих факторів розвитку економіки регіону. За допомогою ефективного економічного розвитку туризму можна покращити добробут регіона у цілому. Збільшення туристичних потоків позитивно впливає на господарську діяльність не тільки на підприємство самого туризму, але і забезпечує збільшення спросу і об'єму вживання товарів і послуг інших сфер діяльності, стимулюючи розвиток різних сфер економіки регіону.

Значна роль туризму в господарських процесах на регіональному рівні пов'язана із самим характером туристської діяльності, яка включає в себе безліч елементів. До числа основних складових (елементів) туризму як великої економічної системи можна віднести виробництво туристських послуг, формування, реалізацію та споживання туристського продукту. Споживання туристського продукту вчиняється кінцевими споживачами (туристами), а його виробництво, формування та

реалізація здійснюються в рамках туристської індустрії – міжгалузевого комплексу організацій з виробництва товарів і послуг для туризму.

Вплив туризму на регіональний розвиток безпосередньо відбувається через зростання виробництва туристичного продукту, залучення особистих заощаджень туристів (у випадку з іноземними туристами - у валюті), створення активного регіонального споживчого ринку та зростання інвестиційної привабливості місцевої туристичної індустрії.

Прямий економічний вплив туризму представляє собою ті види доходів і ефекти, які отримують економічні суб'єкти, населення, регіональні органи влади та місцевого самоврядування безпосередньо від туристів. До них відносяться: прибуток туристських компаній (представляє собою головне пряме джерело доходів від туризму), який може бути направлений на здійснення інвестиційних проєктів та розширення виробничо-збутової діяльності компаній. Крім того прямий вплив туризму на національну та регіональну економіку включає також і надходження до бюджетів всіх рівнів за рахунок різних платежів і зборів.

Непрямий економічний вплив туризму представляє собою ті види доходів і ефекти, які отримує економіка регіону в результаті стимулювання загальної економічної активності, пов'язаної з витратами туристів на території. В якості непрямого економічного ефекту розглядається сукупність грошових коштів, витрачених туристськими фірмами, самими туристами, підприємствами туристської інфраструктури на території регіону на придбання виробничого обладнання, споживчих товарів і послуг у підприємств, що не відносяться до туристської індустрії. Крім того, непрямими доходами від туризму є лише та частина витрачених коштів (постійних і змінних витрат місцевих туристських компаній), що не йдуть за межі регіональної (національної) економіки.

Мультиплікаційний вплив туризму проявляється в тому, що в результаті ланцюгової реакції «витрати – доходи» дохід, отриманий від одного туриста, перевищує суму грошей, витрачених ним в місці перебування на покупку послуг і товарів.

Таким чином, аналіз сучасного стану розвитку туризму в Україні та окремих регіонах, дозволяє оцінити конкурентні переваги і недоліки туристської галузі як одного з елементів системи розвитку. Виходячи зі статистичних даних, можна висловити думку, що ресурсні можливості Харківського регіону дозволяють при відповідному рівні розвитку туристської інфраструктури перетворити туристський сектор в одну з ефективних галузей економіки.